

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyelőtt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnek és pontosan és jutányosan közöltetik.

Foglalat. Magyarország és Erdély. (Kinevezések és előléptetések. Népiskolák. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Arad és Szerémegyek közgyűlései; Esztergom, és Zágráb városokból rövid tudósítások. Erdélyi országgyűlés. Társulati élet: A magyar középponti vasút igazgatóságának 1846ki munkálatai és számadási kimutatásai; a pozsony-nagyszombati vasútrészvényeseinek közgyűlése; a pesti nevelési társulat.)
Külföld (Ausztria, Amerika, Spanyolország, Anglia, Franciaország, Poroszország, Olaszország, Oláhország)
Értesítő.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Ő cs. s. ap. kir. felsége H a r t m a n n József ország szemeszének vezetéknévét, K e m e n y i r e átváltoztathatni kegy. megengedte.

B e e l y Fidél sz. benedek rendi áldozó pap és professor a bajor-frauenordorfi kertművelő társulattól ugyazinté T k a t e c E. J. a lipseai német napkeleti társulattól nyert tagsági oklevél elfogadására legfens. engedelmet nyertek.

K n e z e v i c s Sándor eszéki főpostaigazgatási gyakoronok a kassai főposta-igazgatáshoz járulnökkálon alkalmazva A n g u magyar kir. ud. kamará a' rabói megüresült erdőmesteri és szántartói hivatalra Richter Ferencz pécskai k. kamarai erdőlovagot alkalmazta.

A' NÉPISKOLÁK (különös tekintettel a' felső vidékekre.) A' ki csak egy keveset eszmélkedik, lehetetlen hogy meggyőződve ne legyen azon igazságról, mely szerint: a' nemzet boldogsága, a' nép értelmiségen, erkölcsiségén, és felvilágosodásán a l a p s z i k. Elismerte ezen elvet az egész művelt világ, elismerte edes honunk is. Más nemzetek azonban hamarabb felfogván ezen elvfontosságát a' nép nevelésben már óriási lépéseket tettek; mi azonban csak most ébredvén föl szunyadásunkból, és látván mennyire elhagytak bennünket mások, kik a' népnevelés üdv-árasztó gyümölcsét már jó módon élvezik, most ébred bennünk vágy ezeket utolérni, és e' hiányt kipótolni. Lépések már tétettek, és most is tétetnek ez ügyben, de kevés sikerrel. Mi oka tehát, hogy ezen egy pár évig tartó működésnek és gondoskodásnak igen csekély látszatja legyen? Hiszen állítanak képezdék, képeztetnek tanítók, sürgettetik a' népnevelés, több üdvös rendelvevények bocsátatnak az iskolák állapotának javítására, és ezeknek miben létéről szóló fölterjesztések kívánatnak a' lelkészekről. Hol fekszik tehát az ok, hogy mind ennek ninesen ohajtott eredménye?

Itt valaki azt mondhatná, hogy: vetés után nem lehet mindjárt aratni. Erre azonban csak azt válaszolhatom: hogy a' mostaniféle körülmények közt nem nagy hasznót lehet remélni; mert itt nem orvosoltatik a' bajt okozó kórforrás, hanem csak kisebb hiányok hárrítatnak el. Erről mindenik, a' ki a' nép életébe mélyebben be nézett, és az oktatási ügyet éber szemmel kíséri, maga meggyőződhetik. — Azonban lehetnek olyanok, kiknek különféle okoknál fogva ezen tárgyról bővebb ismeretök ninesen; és azért nem tartottam fölöllegesnek az életből merített és hosszú tapasztalás által bebizonyított adatimat, és nézetimet a' t. cz. olvasó közönséggel közleni.

A' népoktatás, az iskolák, és tanítók fölötti felügyelés egészen a' helybeli lelkészekre van bízva. Az igazgatóság az iskolába járók számával megelégszik; de kellőleg oktattatnak e' a' gyermekek? bírnak e' a' tanítók a' tanítás megkivántató kellekivel? milyen állásuk, s' élési módjuk? Ezekre kevés, vagy éppen semmi gond nem fordítatik. A' lelkészek, kik ezekre felvigyáznak, a' dolgok valódi állását az illető igazgatósággal nem közlik; a' tanítók pedig oly hatással nem bírnak, minél fogva a' megkivántató iskolai rendet megarthassák. Így a' nép elhanyagolásának első fő oka: a' k e l l ő f e l ű g y e l é s h i á n y a. —

De nézzük e' tárgyat közelebbről: a' helybeli lelkész mindszentkor hirdeti, hogy a' gyermekeket iskolába küldjék; azonban némelyek eljönnek november végén, mások decemberben, mások ismét januárban, sőt februárban is; és ezen rossz rend különösen a' leg tudatlanabb helységeken uralkodik, a' hol azonban legszükségesebb lenne a' jó rendre ügyelni, — mert jobb és rendezettebb falukban a' szülék magok neveltebbek lévén, jobb rendet tartanak; — mi több igen ritka nap, hogy ezen gyermekek mind iskolába jónének, sőt egy sincs közülök, hogy hetenkint egy két napig, vagy egész héten is otthon ne maradna; ha pedig martius közepén a' hó elolvad, már akkor egyenkint elmaradoznak. Most itéljen bár ki: vajjon ily vadon felnőtt

gyermekből a' tanító hasonló módon valamit kiképezhet? Ha eként két tégig járván a' gyermek iskolába nem tanult meg olvasni, már szüléi átkozzák, rágalmazzák a' tanítót, és nem csak a' tanítót otthon hagyják, hanem másokat is a' tanító rágalmazásával arra huzdítanak, hogy gyermekeiket iskolába ne küldjék, a' már járókat pedig otthon tartassák. — Ha a' gyermek két, három télen át — a' mi nem tesz harminezhetet — még is megtanult olvasni, mi haszna van belőle? mert részint hevenyibe tanulván meg az olvasást, nem érti, a' mit olvas; részint ha értené is, nem lévén szükséges és hasznos ismereteket foglaló könyve — imádságos könyvecskéjén kívül, — semmi ismereteket nem szerezhet, és így az olvasást is hamar elfelejti. Azon erkölcsi, és más hasznos oktatásokból, melyek az iskolában előadtnak, oly rövid idő alatt keveset jegyezhetett meg, és ha valamit megjegyzett is, látván a' rossz példát, és hallván a' tanító, pap, és az egész felsőség ócsárlását; azt megint hamar elfelejti. — Ilyen félvadakkal mennyit vesződik a' szegény tanító, csak az tudja a' ki tapasztalta. Sokszor két, három hétig tart, míg megtanul keresztet vetni magára; sőt a' tanítótól előre kimondott szavakat alig tudja kellen kimondani. A' ki ezt a' vesződést, ezt a' bajlódást látta, az tudja megítélni, mit tesz tanítónak lenni.

De ezt mind szívesen szenvedné el a' tanító, ha látná munkájának ohajtott sikerét, ha látná, hogy méltányoltatik igyekezete, s' megbecsültetik fáradsága. — Minden jól elrendezett uradalomban szokás, hogy minden héten a' fő tiszttól összejárnak az erdősök, béresek, eszókók stb. itt mindenik kikérdeztetik kötelessége teljesítéséről, a' rá bízottaknak kezeléséről, s' mindnyájan együtt tanakodnak; sokszor pedig történik, hogy a' legalsóbb rendű szolga is igen üdvös tanácsot ad; mert természetes, hogy kimivel foglalkozik, azt legjobban érti. Avagy miért nem nyújtatik alkalom a' tanítóknak körülményeik kifejezésére? miért vetetnek meg ezek annyira, a' kiken mint szlopokon az egész népnevelési teher fekszik? Azt mondja tán valaki, hogy műveletlenek, tudatlanok; de ezek közt is már sok miveltebb egyed létezik, és sokan meg vannak áldva józan ítélettel; sőt a' hosszú tapasztalás őket járatosabbakká teszi ezen tárgyban, mint akármely szoba tudóst bár mennyi okoskodási is. —

Hogy tehát az iskolák jobb lábba állíthatassanak, s' így czejljöknek kellően megfelelhessenek, szükséges hogy az iskolai felügyelet nem csupán lelkészekre bízassék, hanem kell minden tudományos kerületben több egyedekből álló testületet alkotni, a' melynek kötelessége lesz, a' tanítókra, a' tanítás módjára, tanítási tárgyakra, iskolai épületekre, és egyéb iskolai renndhez tartozó dolgokra felügyelni. Továbbá szükséges, az iskolákat, és népet a' szükséges, és hasznos ismereteket tárgyzó könyvekkel ellátni. —

A' nép közt való rendet következőleg lehetne felállítani: ott a' felső részeken, hogy a' gyermekek egész éven át iskolába járjanak, igen nehéz kivinni — mert nagyobb részt minden gazda szarvas marháját gyermekével őrizteti, és őt mindenféle mezei munkáknál használja, — de legalább Sz. Mihálytól, Sz. Györgyig, — ámbár ezen időkorban is kint van a' szarvas marha, de a' mezőről minden el lévén takarítva, az egész község szarvas marhát, két egyed könnyen megőrizheti, — kellene szigorú büntetés alatt a' gyermekeket iskolába jártatni. Ezen rendelet végre hajtását pedig nem a' lelkészekre, — kiktől a' nép keveset fél, — hanem a' megyei tisztekre bízni. — A' tanítóknak kellene minden hónapban ezen parancsolatot nem teljesítőket följegyezni, azokat a' felügyelőknak feladni; ezek pedig az ilyeneket szigoruan megbüntetnék. Akkor mindenik félvén a' büntetéstől gyermekeiket iskolába küldené, és így a' nép lassan jobb renndhez szoknék. —

Azonban ez még nem legendó a' czejl elérésére; itt szükséges szinte a' szüléket nem csak physice arra kényszeríteni, hogy gyermekeiket iskolába küldjék, hanem őket — mennyire lehetséges szellemileg is előkészíteni erre. Ezt pedig a' vasárnap iskolák felállításával lehetne elérni; ezekben hallván, milly viszonyban áll a' felsőséggel, mi kötelesség van az alattvalónak előjárói iránt, milly okvetetlen szüksége van egy földmivelőnek azok tudására, melyek használata által a' földmivelés felvirágozhat, és ez ő sorsa javulhat, milly sok bajt hárríthat el magától hasznos ismeretek tudása által stb. Akkor egészen másképp gondolkodnék és itélne a' nép saját érdek. üdvös ujjításokról, felsőségről, mint a' mostani tudatlan állapotban. Mert a' tudatlan ha kényszeritetik is gyermekeit iskolába küldeni, ebből nagy

haszon nem háramlik se rá, se gyermekeire, se az országára; mert a' buta atya elfojtja, és megmérgezi azon üdvös elvek esiráját is, a' mely gyermeke szívében iskolai tanítás által megfogamzott; ugyan is természetünkben fekszik, hogy nehezen fogunk valamihez, a' minek hasznát előre nem látjuk. — Ha a' gyermekek hat évig járnának iskolába csak akkor lehetne sükert várni; ha pedig az iskolai cursust elvégezvén kimaradnának is az iskolából, járván vasárnapi iskolába, a' megtanultak ismétlése által, az elfeledés egy hamar nem következnek.

Másik fő akadály a' népnevelésnek: az iskolai épületek czezszerűtlen építése, rossz karbani állása, és elhanyaglása; ugyan is, számtalan iskolai épületet, — főkép felső vidékeken — inkább valami düledező cigány sátorának, mint népnevelésre szentelt épületnek lehet tekinteni. Sok helyen a' tanuló szoba, a' tanítónak és családjának lakásul szolgál, vagy a' tanító a' tanuló szobát konyhának kénytelen használni. Mennyire ártalmas ez a' tanulókra nézve, nem szükség mondanom; a' háziak minden mozcánásra figyelnek, minden szóra a' mit a' tanító családjával, vagy másokkal kénytelen beszélni, fülelnek; és így oda van az egész tanulás. Ha pedig van külön szobája a' tanítónak, az olly kiesiny, hogy inkább egy szerzetes cellájának, mint családos ember lakásának nézhető. — Szükséges tehát ezeket megvizsgálni, és czezszerű javításokat tenni.

A' harmadik, és legfőbb akadály: a' tanítók egyedi, élési, és polgári állásuk hiányosságában rejlik. Ugyan is ha nézzük, millyen egyedek ezek, millyen élési módjuk, és polgári állásuk*) azt látjuk hogy ezek: szegény, koldulásból élő, megvetett páriák. Erre valaki azt mondhatná, hogy magok a' tanítók okai ennek, míveletlen, erkölcsetlen, és tudatlan létök miatt. Azonban egy részről már mostani időben sokan találhatnak a' tanítók közt is, a' kik erkölcsösebbek, miveltebbek, és tudosabbak; más részről nem esoda, ha együgyűeknek látszanak is, mert lehetetlen, hogy olly lealacsonyító élet-mód meg ne ölje minden erélyességét, önbecsülését, s' minden lelki erejét; ugyan is a' tanítónak lélek holtak kell lenni, ha azon koldulva keresett kenyértől nem akar megfosztani. De ha fekszik is ezen állításban valami, a' kutforrást kell tudni, honnan származik az. Avagy, melly felvilágosodottabb, önbecsülő, finomabb érzsű egyed szentelné magát ezen — mostani körülmények közt — hálátlan pályára? De vizsgáljuk ezen tárgyat közelebbről, és nézzük meg először: mennyire becsültetnek a' tanítók előjáróiktól, más osztálybeliektől és a' néptől?

A' lelkészek nagyobb részt kántorjokban**) — exceptis exceptis — cselédeknek egy tagját, vagy is szolgájakat tekintik. S' innen ered, hogy a' lelkésztől függvén a' kántor-kinevezés, egy fiatal, tapasztalatlan gyerkőc — a' kinek tudománya egy pár éneknek orgona mellett eldudolásánál tovább nem terjed — hamarabb kap alkalmazást, mint egy tapasztaltabb, okosabb férfiú. Mert természetes, hogy ezt sokkal nehezebb kézhez szoktatni, mint amazt; és így illy fiatalokból válnak leginkább korhelyek, és durva emberek. — Mennyire becsültetik másoktól? tudva levő dolog, már bélyeges kántor nevéniél fogva lenézetik. — A' nép mint becsüli őt? csak az tudhatja, a' ki tapasztalta; ugyan is a' paraszt szemében a' tanító egy olly egyed, a' ki az ő jótékonyaságából és kegy. után élőködik, és pedig annál nagyobb mértékben megveti a' kántort, minél miveltebb ez, és nagyobb miveltségénél fogva vele nem iszik, nem pajtáskodik. —

Ha nézzük továbbá a' tanító élési módját, látjuk, hogy ez nem sokkal különbözik a' szoros értelemben vett koldulástól. Tudva levő dolog, hogy a' tanítók fizetése leginkább a' parasztok által különféle élési czikkék adásában áll. E' keresetmód mennyire lealacsonyító, a' tanító erkölcsiségére, és hivatalábani eljárására, kiki átláthatja. Mert a' tanító otthon hagyván a' rábízott tanulókat házról házra kénytelen véres verejétkkel érdemelt bérét összezedgetni; és hogy nehezen esik neki, mi lón az, a' kinek ő első vezetője volt az emberiség megismeréséhez, a' kivel ő kis korában bajlódott, most büszkén kérdezi tőle „mit

*) Ő felsége kegyelmes királyunk 1815ki leiratánál fogva, a' tanítók ugyan tisztesebbek közé soroztatnak, de ez más nagy akadályok végett nem igen emelhetette még eddig tekintélyüket. K ö z l ő.

**) Tudva levő dolog, hogy felső részeken, főkép falukban tanítói hivatal kántorsággal van összekapcsolva, és így a' tanító alatt kántort is kell érteni. K ö z l ő.

koldu? s tetszésétől függvén, bármily silánysággal eligazíthatja a tanítót, és ha ez evvel meg nem elégzik, azt mondja neki „ha akarja vigye el, ha nem akarja, hagyja ott, más nem kap, örülhet ha ez a dom.” Illyen szavak miként hatnak egy finomabb észű, és miveltebb emberre, kiki gondolhatja. És talán védelmezheti magát a tanító? bizonyosan nem, mert ha ez csak pár szót mond maga védelmére, akkor a paraszt száz meg száz durva és illetlen szavakkal támadja meg őtet. Ha panaszkodik, előljárójánál semmit sem nyer, még azt mondják neki, hogy a néppel roszszul bánik. —

Továbbá szokásban vannak — főképp felső megyékben — az úgy nevezett ház- szentelés (Koleda) ünnepek házaknál való éneklés (Cantacia), midőn t. i. a kántor letett kalappal házról házra jár, és tornáczban elénekel ének után, krajczárt és cipőt kap; Sz. Baláskor szalonna, Gergelykor tojás szedés; sok helyen a névnapüdvözlések és zenézések, keresztelő, és lakodalmra könyvelői járáások stb. A tanító ez által nagyobb érintkezésbe jöven a néppel megparasztosodik, és illyen alkalomkor a népnél első megtiszteltetés levén pálinkávali kínálat, — ha csak minden házban megkóstolná is, a mit ha nem tesz a néptől megvettetik és büszkének tartatik — lehetetlen, hogy józan fővel maradjon, és így iszákossághoz ne szokjék. Illyféle kéregetések esztendő közt többször előfordulván, azon idő alatt tanítványait kénytelen magokra otthon hagyni. Ezen különféle járulékokat pedig abba nem hagyhatja, mert ezek ha nem egész jóvedelmét, de annak legalább tetemes részét teszik; sőt sok helyen a csekély fizetés miatt nem élhetvén, korcsmában zenézkedni, földet művelni, és kereskedést üzni kénytelen.

Már most kérdezem, ha egy megyei hajdunak, vagy más urasági szolgának letett kalappal, kolduskint lázól, házig járva kellene maga bérért kéregetni, nem szégyenlené e magát ezért a megye, vagy más uraság? De hogy a tanítóknak, kik nem csak egy megyének, de az egész országnak, sőt az egyetemes emberiségnek a nép oktatásával igen sokat használnak, illy koldulással kell életüket áttengetni, avval nem igen látszik senki törődni, ez csak oly mellestleges dolognak tekintett, és tekintetik. Már pedig valamint magasabb iskolák tanítói, kik már mennyire, annyira kiforralt növendékeket kapnak felügyeletük alá, el vannak látva becsületes fizetéssel; ugy szinte a falusi tanítók is, a kik a vadonított csemétéknek első ápolói, és irány adói, melly munkában igen sok nehézségekkel kell küzdeniök; méltán követelhetik, hogy tisztjükhöz képest becsületes fizetés adassék. Azonban hány tanító van, a kinek egész évi jóvedelme negyven, ötven pengő forintnál nem sokkal nagyobb!

Most nézzük meg azon kötelességeket, és terheket, mellyek — főképp kisebb plébániákban — vállaira nehezkednek, és ötlet tanítóit tisztének pontos eljárásában akadályozzák. A tanító egyszersmind kántor, jegyző, harangozó, sekrestyés, ministráló gyermek, levél hordozó, plébános szolgája stb. E szerint milly előmenetelt tehet a gyermekek tanításában, kiki átláthatja; mert, majd templomi szolgálatokat kell tennie, majd jegyzői kötelességet teljesíteni, majd temetni, majd harangozni stb. és illyenkor kénytelen a tanítást félbe szakasztani, és a növendékeket magokra hagyni. — Van továbbá ott a felső részeken szokásban az úgy nevezett karácsonyi o s t y a s ü t é s: ennek sütésével, és elhordásával a tanító egész adventben foglalatokodik; karácsony után egy két hétig el tart a ház szentelés (Koleda); akkor kell jegyzői számadásokat tenni, és szinte téli időben jobbadán legtöbb temetéseinek; s így ezen sokféle kötelességek annyira elfoglalják őt, hogy a gyermekek tanítására igen kevés idő fordíthat, s így nagy előmenetelt nem tehet.

Ezen hiányokon ugy lehetne segíteni, ha először: a tanítók szigoruan vizsgáltnának, és pedig nem egy személy által, — a hogy eddig szokásban van, — hanem több egyházi, s világi személyek jelenlétében, főképp az ujonezokat kellene szigoruan megvizsgálni, bírnak e a tanítói pályára megkivántatók kellekkel. — Szükséges továbbá, hogy a tanítók kinevezése, hivatalbai helyzetése, vagy attól való elmozdítása nem egy személy önkényétől függjön, hanem neveztesse ki, vagy mozdíttassanak el az illető igazgatóság által. Szükséges, hogy állásukhoz képest rendes, és becsületes fizetést kapjanak, hogy ne legyenek kényszerítve élelmüket és bérüket kolduskint a néptől kéregetni. Szükséges azon mellekes, és ártalmas kötelességeket u. m. jegyzőséget, harangozást, sekrestyességet, zenészséget stb. eltávolítani, és azon szokásokat, mellyeket elősoroltam, eltörölni. Minthogy pedig még mostan a nép szegénysége miatt kántorságot tanítósgától elkülöníteni nem lehet, szükséges, hogy minden tanítónak, a kinek negyven, ötven tanítványa vagyon, segédre való fizetés adassék, hogy így meg egyik egyházi kötelességet végez, másik a növendékeknél maradhasson.

Ezen elősoroltak után már most mindenki átláthatja, miként illyen körülmények közt, a népnevelésből nem igen nagy hasznot lehet várni. Hogy pedig ezen adatok szóról, szóra az életben léteznek, senki ki a nép közt egy keveset megfordult, kétségbe nem vonja; a ki pedig kételkednék, erről tulajdon szemével győződhetik meg.

A míg tehát illy alapos javítások nem történnek, a míg a nép — iskolák egészen más alakot nem öltének magokra, addig igen kevés sikere lesz az egész erőködésnek, addig hibába larmázunk, hibába sürgettetik a magyar nyelv tanítása, addig népet csak papiroson nevelünk s nem nagy hasznot hoznak a képeződék, és más intézetek, mert alap nélkül az épület meg nem áll. Itt gyökeres orvoslás nem pedig felületes számítás, itt általános javítás, nem részleges fődözés, itt tetteles föllépés nem abstract javaslat szükséges. Ha ez történik, ha a tanítók, tanítványok, szülők, iskolai épületek tekintetében czélszerű javítások, s rendelkezések történnek, akkor hathatnak udvhozólag az iskolák a nép szemlére, erkölcsiségére, és így a haza boldogságára. *) Philanthrop.

BUDAPESTI NAPLÓ.

(Nemzeti Muzéum). Nevezetes állapot az minálunk: hogy minden intézet, mely Isten jóvoltára s közönség pártfogására van bízva, illy czímet visel: „nemzeti”. Azonközben ez intézetek, míg e nevet viselik, diledéznek, feledékenységekben vannak, tengenek a hogy tengődhetnek egyesek kegyelméből, vagy pedig letelnek rólunk, a nélkül hogy ember tudná és kérdené: hogy mikép és ki által? Hát existál olyan gazda, kinek mindenre van gondolja, a mije nincs, és semmi sincs gondolja, a mije van? Ha existál, annak csak magyar nemzet lehet a neve. Mennyit törődünk azzal, a mink volt, vagy azzal a mink lennie kellene; a mink van, arra viseljen gondot a magyarok Istene. Elő példa ime nemzeti muzéumunk. Alig negyven év óta áll fenn; — a mire ez idő alatt gyarapodott, egyesek lelkesültsége, kéregető rábeszélések adományai, nemzet adakozásai teszik legnagyobb számát, még 1808-ban csak hat darabból állt az egész nemzeti régiséggyűjtemény, most már hála Istennek, ha nem valami túlságosan gazdag, de mégis sok részben érdekes archaeologiai gyűjteményel bírunk. De még ez nem minden; a mennyire érdekünkben áll ez szaporítani, tán oly mértékben kellene a már meglevő megtartásáról is gondoskodnunk; — de nem gondoskodunk. — Ott van a kézzel roppant épület üres szobáival, benne az egymásra halmozott, rendbeszedhetlen mindenféleeségek, gyalufatlan deszkákra kirakva, egymás mögé dugva; — a fátum őrző meg, mert hisz mind ez a nemzet. — Mennyi megbecsülhetlen nemzeti ereklyék olvadt meg az ötvös műhelyben? minek becsárát megadni senki nem állt elő, s mit a birtokosnak ajándékba adni kedve nem lehetett. — Mennyi kincs jutott az országnak idáig hon gyűjteményei közé? mert nem volt, kinek figyelme azokat a nemzet számára megtartogatta volna.

Hir szerint „Kisfaludy” gőzöst a Balatonon nagy kellemtelenség érte. Epen a tő veszélyes zajlásakor indult utnak a gőzös s a fellázadt haboktól féltetván féloldalra vettelve a betóduló víz a kátlant eloltá, a kapitány a kerék födözetről leesett, a zavarba hozott gépezet megállt, állt volna a gőzös is örömet de a zivatar a nádasra verte, a hol megfeneklett s még eddig nem sikerült onnét kivontathatni. Az ottani hajósok nem hiszik, hogy éles fenékű hajó a Balaton zajlását kiállhasa.

A halpácson nagy gödröt ásának, még nem tudni róla: hogy artéziai kút lesz e vagy csillagvizsgáló torony?

Hanem az országuton igen szépen virulnak a pocóták legszebben pedig azok, mellyek ugyanott a házak előtti gyalogjárdát képviselik. Eszünkbe jut, miképen egy illy ház előtti privátmoosár, egy időben igen híresen járt; miután tudnillik az illető házi ur mind-n azon eszedésekre, mellyek hozzá tettelek emimiaturcha s a g kipszítatása végett köszívü maradt, egy éjjel néhány elmévez e kis tavat akkora kecskebékákkal hordotta tele, mint egy egy oláh libucz. Képzelteti, a ki valaha békasymphoniákat hallott, mino concertre ébredtett a esőkönös házi ur? Mondják egyébiránt, hogy a megtelepített négykézlábhalka tökéletesen otthon érzék magukat ez új szállásukban. —

Azonban már ennek így kell lenni, néhány éjjel kőborló kedvéért nem reformálhatja az ember az egész világot. Azért vannak pedig az embernek két lábai, (ide nem érve azokat, a kiknek négy van) hogy estenden tartsa magát otthon. Lám mi azóta: hogy a Titkos drámaírókról írunk, a világot sem mernünk gyertyagyújtás után erős fegyveres kíséret nélkül az utcán megjelenni. Halálunk több, mint bizonyos, volna. Golyómentes pánczéling, erős aczélsisak, vizhatlan eszmiák, mindenik zsebben egyegy hatesövü pisztoly, előtünk is három, utánunk is három drabant, két két puskával és még így is alig van életünk teljes bátorságban. Halottak, miképen fejünkre mindazon jutalmak fel vannak téve, miket az addig concurrált művek el nem nyertek. Testünk legalább is kilencszáz részre fog eldaraboltatni, s vérünkkel fog a választvány számára iratni halálos ítélet. Ki fog bennünket megszabadíthatni? Már minap szobánkat szándékozának felvettelnitőlygyapottal. Csak az volt szerencsénk, hogy

*) E czikket, mint szakértőtől hozánk küldöttet ezenel közöljük annak kijelentése mellett, hogy közlőnek itteni értekezését általánosságban osztjuk ugyan, azonban részletes kimutatásiban több oly tételek vagynak, mellyek nézetünkkel nem egyeznek; s mikre — eljövén az idő, véleményünket kifejtenjük. Addig pedig ezen tárgyavatottsággal írt értekezést minden ügy barátának figyelmébe ajánljuk

S z e r k.

e gyapot a N. U. viczezes és elmés rovatába volt takarva, s ezért nem sült el. Hah! De hátha a benünk et kísérő is titkos drámaíró? És hátha saját inasunk is titkos drámaíró: ki tán egy éjjel boszúból nyakunkat, ezt az egyetlen egyet, el-metsz? „Hidig sejtések mászkálnak hátamon.” Oh illy halálveszélynek kitenni ifju életünket!... Oh hazám reménydús ifjai! — sorsüldözte rejtekben (de dicséretesen) működő drámaírók, bocsássatok meg felfedezőtöknek; ime adok én tinektek igen jó tanácsot, hogy megkéreljelek: a ti meggyilkolt magzataitok még föltámadhatók, bizonyosan nagyon jók és nagyon szépek, s méltók örökéletre. Ime ti kilencszázán vagytok (ezt onnan is tudjuk, mert egy hét alatt épen kilencszáz kihívást kelle elfogadnunk). Ez oly szép summa: hogy belőle színészek, írók és közönség bőven kitélnek. Tegyetek úgy Alakítsatok egy kölesön — drámaíró — j á t s z ó — n é z ő társulatot, ollyképen: hogy magatokat 18 részre elosztván mindennap másik 50 játszsa el saját darabjait, a többi 850 pedig nézne és tapsolna; — így esztendő alatt olly virágzásnak indulhatna a magyar drámairodalom, a millyennek még bodzafa sem örvendett. Mert 10. mindenki legjobban értheti darabját és így legjobban játszhatja el. 20. A kölesönbiztosító közönség, saját érdeke fogóván kérdésben, semmiképen el nem maradhat, és így — 30. A sikernek elkerülhetlenül be kell következnie. — Ez nem tréfa, ez komoly mondas s az indítvány minden esetre méltó pártfogásra számít. ☺

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

ARADMEGYE. (Arad-szolnoki vasút ügye s megyei közgyűlés) april. 18kán. Közgyűlésünk első napját mélt. főispáni helyettesünk indítványára az arad-szolnoki vasút-társaság üléseinek engedjük által. S ezt annyival örömetlebb kebellet tevők, mert lelkeink zöld reménykoszorut fonának a nagyszerű eredmény homlokára, mellyet rég menlegetett ohajtásaink majd kétségbevonhatlanul tükrözének előnkbe. S az arad-szolnoki vasút-társaság gyűlést tartott Zichy Ferencz gr. ó mlga mint középponti egyik igazgató elnöksége alatt s az arad-szolnoki vasút reményei kimondhatlanul elhalványodtanak. Mi elmondók a törvény határozott szavát, melly a pest-zebeni vasutra kiterjeszté engedélyező értelmű s ó mlga erre nyugodt komolysággal azt válaszolá: „hol a pénz jó urak?” — mi elmondók a középponti vasut-társaság szerződésének Arad felé kötelezett vonala létrehozási szabályát, és ó mlga ismét komolyan válaszolá: „de hát hol a pénz jó urak?” és Békés megye derék első alispánja lelket és velőt rázó szavak lánghevével ébreszte föl részvétet és ész, melly a minden vasutnak fő-érdekeül tekinthető békés megyei helyzetet tárgyavatoltan merít fel, és a refrain mindig és örökké csak a „pénz” vala. Megmutatá Zichy gróf ó mlga, hogy hazánkban a parallel-vonalak fölött összecsap az enyészett fellege, s midőn a vasut-társaság a czepléd-kecskeméti vonalra kiterjeszté működése szárnyait, akkor Kecskemét nem függött előtte vég irányra pontjaként, hanem elibe nézett azon jövőnek, mellyet Szeged és Temesvári csatolandanak érdekéhez. És — mondá — ha a szeged-temesvári vasut létre jő, mellynek életét az érdekek élin álló pénztözsérek ohajtása annyira melengeti, Arad magát 3 és 1/2 mérföldnyi távolságban ezen vasutal egyesítvén midőn így semmit sem vesz, egyszersmind olly ténre lépett, melly öszszeköttetését a központi kiemeli a pium desiderium csalékony ábrándjaiból. Az egyesült békés-aradi vasuti küldöttség azonban nem engedte tért az elutasító szavak hidegének, határozottan kijelenté, miszerint a nm. helytartó tanácsot erőlyesen fölkerik: ne méltóztatnék a központi igazgatóság Kecskemét felé induló tervét jóváhagyni mindaddig, míg jövő országgyűlésen meg nem lesz vitatva azon kérdés: ha vajjon az Arad felé irányzott vasut létesítése előtt lehet e a törvényleg nem kiváltságolt vasutak felállítását engedélyezni? —

Másnap T. G. első alispán előterjeszté évnegyedes jelentését, melly állott következő pontokból: 1or az egész-ség állapota türethet, ámbár a meghülés-okozta tudógyuladások járványos alakot öltének fel, mid a mellett, a hol orvosi segélykész, ott a veszély nem szembeötlő. 2or. Az inség miatt kér czélszerű intézkedést határozatni. 3or. A rabok száma 16tal szaporodott. 4. A vasut létrehozásának Zichy gr. ó mlga által felhozott akadályai elháríttatása iránt a megye gondoskodását felkéri. Előterjesztése 2dik pontjára hosszasan küzdelmek után határozattá lón, hogy mivel tavasz nyíltaival adóznunk élelmézéseket inkább megszerezhetnek, az inség rémitő alakja mindinkább háttérbe vonul, nem nyúlunk rendkívüli eszközökhöz, hanem megbizuk első alispánunkat, hogy az időnkint előfordulandó inségi esetek elhárításáról „czélszerűen” gondoskodjék. Még illyen bököpenyt sehol sem vetének az inség jésztő fejére, csak aztán beérje vele az éhezök jelentékes egyeteme! — A vasut-társaság meghalványult reményei föllelesztése végett hatályos felírást teendünk azon modorban, mellyben a társaság okszerűen elhatározza. — A közmunkák kivétele közben előterjeszteték, miszerint a Körös-szabályozásra eddigélt törvény értelmén kívül azon okból, mivel annak rendeztetése törvény előtt kezdetvén meg a nép erejével, most

törvény után is ennek folytatására egyedül a néperőt kell fordítani, élénk vita fejlődik ki. A conservatívek a törvény visszahatásának keresztelék, ha most az újabb törvények intézkedése rovatik fel a Körös már majdmajd végéhez közelgő szabályoztatásánál; az ellenzékiek pedig csüggedetlenül harcoltak a törvény szent és sérthetetlen szabályai mellett. És így az ellenzék akarja conserválni a törvény egyszerű értelmét, a conservatívek pedig ellenzik a törvény egyenes alkalmazását. Így változik a világ Aradban! Határozatul a közép vonal állapították meg, t. i. hogy népünk ezentúl is fogja szakmányilag szabályozni a Köröst, de a törvényes napokba leendő betudás mellett. — A görög nem egyenkül hitre térés népszerűségét végett elküldött azon leirat, miszerint a vizsziatért szülék gyermekei elhagyott hitükben neveltessenek, ugyszólván egyhangulag nem fogadtatván el, felírás fog intézteni ellene. E tárgy vitatása közben érdekelt nemes atyánkfiai szokás ellenére nagyobb számmal jelenvén meg, az ellenzék ezen korteskedési színben álló tény ellen óvást tón, s mivel Arad megyének politikai életén még ez ember-és lélekvásárlás folja nem mutatkozik, szoros vizsziatát kér a kortes-bevezető ellen. A conservatívek azonban jelen abnormis állapotunk egyik hiányáról rová fel a nyers tömeg kikerülhetlen (?) befolyását, a vizsziatát mellőzvéen első alispánunk indítványára egyedül annak szigorú roszalása mondatott ki. — E gyűlés folyama alatt ismét megújultak pénztáraink hanyag kezelteése miatt még mult közgyűlésünkben felmerült keserű viták, s mivel egy feladás következtében a már okozott tetemes pénztári hiányt egyenesen a főpénztárnokok hibájának rója fel, részrehajlatlan küldöttség neveztetett ki, mely vizsziatát tartván pénztáraink állapota fölött, jövő gyűlésünkben vizsziatát eredményét előterjesztendi.

A megyei levelezések között pártoltattak Zágrábé a turpalyai gr. kihallgatás nélkül történt elmozdítása tárgyában, és a turpalyaiak kiváltságát ejtett sérelem miatt; Pesté István főherceg nádorrá választása fölött, Borsódmegyéé a honosítás, Somogyé a részek vizsziakapcsoltatása, végre Sárosé az örültek számára országosan felállítandó intézet tárgyában. — Édes érzésre ragadá megyénk RR. egyetemét Arad város azon felszólítása, miszerint keblében az eddigi német színészetet nemzetivel akarván fölszerélni, a megye hozzájárulásával sikeresítse ohajlását. E különösen sok rú városunk lakóji irányában megbecsülhetlen hatású felszólítás tárgya, t. i. a nemzeti színészet állandósítása végett Csernovics Péter hazafini buzgalmról ismét táblabíránk kéretett fel, ki ezétra ható módokról s általa nemzeti színészetünk megalapításáról tervet készítend. Ismérve Arad nemzetiségi érzelmét, biztos reménnyel tekintünk elé az ohajlva várt kedvező sikernek. — Jövő közgyűlésünk július 15-én leend.

SZERÉMMEGYE. Szerémmegyének f. évi ápril hó 12-én évnegyedes közgyűlése volt főispáni elnöklet alatt. Az ülést főispán úr ó mlga velos és a szönyegre hozandó tárgy szomorúságához mért beszéddel nyitotta meg, mely egész tartalma szerint első alispáni indítványra jegyzőkönyvbe tétetni határozatott. E beszédben ó mlga a Jószef nádor halála által okozott országos veszteséget rajzoló, avatott jártassággal érintve ama hokros érdemeket, miket a megdicsőült az egész birodalom, de különösen Magyarország irányában szeres mellyek ót e hálás nemzet életében örökre feledhetlenné tevék. A fájdalom az összegyűlt rendeket oly érzékenyen találta, mintha csak épen e perczben hallották volna a szomorúan leveró hirt. — E gyászeset történetkor a kisgyűlés azonnal rendelkezett a leiratok értelmében, mely intézkedések e közgyűlés által is jóváhagyattak.

Felolvastott azon k. k. leirat is, melyben ó cs. kir. fensége I s t v á n főh. országunk kir. helytartójává történt kinevezteése adatik tudtaul e megyének. E kinevezés okozója volt egy részről a legélelnebb örömmek, azt látván e méltósággal megajándékozottban, ki arra mintegy született, más részről a legjobb reményekre jogosítá a nemzet jövőjét illetőleg, minthogy oly helytartó, kiben nemzet és uralkodó egyiránt feltalálják bizodalnok sarkkövét, legalkalmas a reform bonyodalmas kérdésének sikeres kifejléshez vezetése. E kinevezés hálaival fogadtatott s országgyűlésre menendő követünknek utasításul adatni rendeltetett: hogy ó fenségének nádorrá leendő elválasztását részükről is sürgeessék.

A kisgyűlési jegyzőkönyvek hitelesítése után felsőbb rendelvények és leiratok tárgyalattak. Ezek közt említést érdemel az, melyben a rr. azon tette roszszaltatik, miszerint a behajtott adónak egy részét illető helyére elszállítatni megtilták. Erre válaszul iratni határozatott: miszerint a rr. ezen vizsziatartóztatott adópénzt azonnal készek illető helyére átszállítatni, mihelyt a jarkovezei földekre kivetett s ezeken már régóta nagy összegben heveró adótartozék, mellynek eddigi behajtását a szomszédos határvidéki katonai hatóság akadályoztatá s mi miatt évek

óta tett legsürgetőbb felszólalásai e megyének siker nélkül maradtak — legfelsőbb helyről beszédetni parancsolatik; minthogy különben a házi pénztár a napi kiadásokat fedezni, valamint a katonai élelmezést s egyéb ide tartozókat a megye kiállítani nem képes. Ez alkalommal megemléttetett az is, hogy a katonai hatóság ezen jarkovezei földek birtokosai és bérlőitől évenként bizonyos díjat szedtet, mi a rendek előtt törvénytelen adófajnak ismertetvén, az érdeklött hatóság megkerestetni rendeltetett az iránt, hogy e díjszedéstől a törvények iránti tiszteletből is álljon el.

A marhabus fontjának ára maradt 12 vkr; a kenyérféle nem jött limitáció alá, pedig illyesmire még nagyobb a szükség. (Folyt. köv.)

ESZTERGAM f. évi ápril 19-én — mint fels. apostoli királyunk születése napján ritka ünnepélynek s egyházi, polgári és katonai szertartásoknak valának Esztergamlakosi öröm tanúi. A felséges király szerencsés és hoszsú életeért primás ó hercegsége mutatá be a mindenhatónak az ideiglenes székesegyházban a sz. áldozatot; a templom előtti téren a granátos polgár testület állott hadi rendben s hallatá válogatott zenészei által a szivvidító dalmokot; fen pedig a várhegyen szinte a polgárokból ujan alakult lövész zászlóalj durrogatá mozsarakból az üdvözlet légreszkettető hangjait. A katonai lépedetkor tömördek embertömeget leheté csomókban látni, s köztük menyinyi szegény és sápadt, sárgás éhes arcot; ezek közönségesen megérzik az ünnepek napjait s illyenkor öszszesereglenek, hogy az emberi irgalom filléreiből osztozzanak; mert hibába beszélnek némelly emberek a csorranásról, bizony a cseppek is gyérülnek már; s itne bujjék senki primás ó hercegsége köpenye alá, ki igen is buzgón teljesíti pedig szüntelenül főpapi és főuri hivatását; hanem nézzen kiki maga körül, és szálljon magába; verje mellét, mondván m e a c u l p á t, és cselekedjék; ez aztán többet teend valamivel a szóbeli csorranásnál, legalább cseppeket minden esetre okozand. — Ó hercegsége legujabban a szegények számára közhelyen hetenként kenyeret osztogattat. Áldás a magas lelkiüre s egyéb adakozókra.

ZÁGRÁBBAN ápril 15-én a szinpadon szomorú esemény fordult elő, mely egy emberélet vesztét vonta maga után, de mellyet, az előzvények s körülmények tekintetbe vétele után, csupán csak határtalan vigyázatlansággal öszszekötött vak történetnek tulajdoníthatni. Ugyanis egy kis vigjáték adatásakor a szinfalak mögött lövésnek kelle vala történni; a lövést véghezviendő színész, a körülállók előtt időközben megfontolatlanul tréfált, majd szájába, majd homlokára illesztvén a töltött pisztolyt, míg az történetesen elszült s a szerencsésnek fejét zuzta szét, úgy hogy ez minden hang s további mozdulat nélkül öszszeszerogyán szörnyet halt. A pisztoly tehénször dugóval s ugy látszik, kissé erősen volt töltve; a lövés homlokon ment keresztül, a esatanás rendkívüli volt. — A vigyázatlanság e szerencséslen áldozata, névszerint Koteky, nagyon haszonvehető, igénytelen s esendes tagja volt az illető színháznak. —

ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉS.

(Az urbéri tárgyak haszonvétele feletti tanácskozás.)

XLVIII. országos ülése apr. 14-én. Ujgyházzék e. k. Az urbéri állományok haszonvételenek eladására nézve nagyobbára pártolja m. K. ur indítványát, de némelly lényeges pontokban különbözik vélekedése. Szóló előtt szent a földtulajdonosi jog és sérthetetlen, de szereti egyszersmind a törvényben a tisztaságot és határozottságot. Midőn az első czikkben törvény nyomán mondjuk ki, hogy a föld tulajdona a földesuré, kölcsönösség tekintetéből szeretné kimondatni, hogy a laboris merces az urbéres tulajdona, annyival inkább, mivel a magyarországi törvényben is így van, ott is a III. könyv 31k r. 30 tit. a mellett hozatott fel, hogy az urbéresnek tulajdona van, t. i. tulajdona az, mit épít és javít az urbéri állományon. A szerkezet ezen módosítását kívánja. Mi azt illeti, ki veheti meg az állományt, erre nézve kölcsönösség és méltányosság tekintetéből kimondaná szóló, hogy állomány megvételétől az urb. saját földesura rekesztessék el. Okai következők: 1) az urbér czélja az urbéri viszonyok kitzisztázása, mert az urbéres sorsán akarunk könnyíteni. Ezen czélra törekedve meg kellett határozni, mi urbériség, kimondottuk, hogy az urbériség nem allodium. Itten kívánna szóló elhatározatni, hogy ennyi a földesur joga a vevésben, ennyi az urbéresé adásban és vevésben. A kölcsönös birtokjogokat tisztába hoztuk, de a kereskedési viszonyokat nem rendeztük. Ha fenhagyjuk azon utat, hogy az urbéri állományok valaha földesurik kezére kerüljenek, akkor hasztalan különítettük el az urbériséget az allodiumtól. 2) Ez által nem vétetik el a földesurtól az urbéri állományok feletti rendelkezés, mert csak az ó megegyeztetével és hozzájárultával lehet az urbéri állományok haszonvétele eladni. De ha már korlátozzuk az urbéres jogát, méltányosnak tartja szóló a földesur rendelkezési jogát is korlátozni. Ha ugy intézkedünk, hogy a földes-

ur nem vásárolhat, csak a földesur érdekében teszünk, mert ha a földesur igen sok földet bir, ó azt maga nem mivelheti, hanem haszonbérlet jobbagyoknak adja által, mit tények bizonyítanak. Tehát minél több földje lesz a földesurnak, annál több haszonbérlet fog teremteni. Ennélfogva nem fekszik a földesur érdekében minél több földet szerezhetni. Mi azon módosítást illeti, hogy a földesurnak előjog adassék, hogy ó, ha urbéres nem találkozik, ki ne rekesztessék; ezt szóló még sokkal károsabbnak tartja, mintha általában megengedtetik neki a vásárolhatás; szóló tapasztalása szerint alig fordul elő oly turfingos per, mint az előjogi per: ebben olly igen alacsony kicsinkés érdekek szoktak napfényre jóni. Továbbá 3) ha a földesurnak alkalom adatik akárhány telket vásárolni, könnyen keletkezik nálunk is angol farmer-rendszer, mellynek az lesz következtése, hogy tömördek birtoktalan lesz az országban, kik nem úgy mint Angolhonban, gyárak és kereskedés hiánya miatt, foglalkozás nélkül maradnak. Ezen nézet mellett van szóló azért is, mert ezt a magyarországi urbér is elfogadta a nélkül, hogy abban valami törvénytelenséget látna, mit szóló is méltányol. Ezen kívül 4) ha az urbéresnek nem lehet azon kilátása, hogy tett javításait és építéseit minél drágábban eladhassa, ovakodni fog minél jobban és költségesebben építeni. Ez pedig elfojtja a javítási ingert és buzgalmat. Mig a mostani rendszer fenáll, ezen öszszevegyítésből föld es ur és urbéres érdekei közt semmi jó nem származhatik, sem a közállományra haszon nem háramlik, mert adás-vevés dolgában az egyezkedő felek nem állanak egyforma lábón; a földesur már vagyoni tekintetben is tulsullyal bir az urbéres felett, s ezen tulsulyt bizonyosan fogja a maga hasznára gyakorolni. Végre 5) urbéres és földesur adás vevési joga öszszezavarása által a kormány felügyelése az urbéri viszonyokra nagyon nehezül, mert az approb. törvény nyilván rendeli, hogy ha az urbéri állományok pusztákká lesznek, ne menjenek vissza földesuri hanem urbéresi kezekre. Mi azon indítványt illeti, hogy ha a földesur eladóvá tett állományt megvett, tartozzék urbéreseknek átadni, erre azt jegyzi meg szóló, hogy nem pártolhatja, mert ebből könnyen állományi kereskedés támadhatna. Ezen pontra nézve K. ur indítványát pártolja, valamint a többire is.

Fogarasvid. e. k. az indítványban nevezetes eltéréseket lát a r. bizott. munkálatától. Először az mondatik, hogy a r. b. munk. által a földesuri tulajdonossági jog kétségbe volna hozva. Ezt sem szóló sem küldőji nem látják, kik pedig szintolly féltékenyek nemesi jogaikra, mint bárki más. Az 1-ső § szerint a telekbe tett beruházásokat adhatja a parasztnak más paraszt. Hogy ez által a tulajdonossági jog mikép lehet megsértve, szóló nem tudja. Egyébiránt ugymond, ha belé teszszük elején, hogy a tulajdonosság a földesurnál marad, a parasztságra nézve benne semmi veszélyt nem lát, ámbár szóló, minthogy a rendsz. bizottság sem mond ellenkezőt, fölöllegesnek tartja. Másik lényeges különbség hogy a biz. m. szerint a földesur ki van rekesztve saját urbérese telkei megvásárlásából. Az indítvány szerint pedig a földesur azon esetben, ha az urbéres nem tudná telkét más urbéresnek eladni, a földesur előjoggal bir más vásárlók felett. Szóló szerint épen azért kellene a földesurat elzárni, mivel neki inkább érdekiben áll, s több módja van a telket megvásárolni: ha ezt nem teszszük, urbér ok nélkül hozunk. Vannak Erdélyben helységek, hol a paraszt birtokához erősen ragaszkodik, vannak ellenben helységek, honnan legkönnyebb ötlet kimozdítani. Illyen helységeknek igen könnyü a földesurnak csekély pénzért birtokába szerezni; felbérel t. i. valamelly idegent, hogy megvegye s aztán elővásári jogánál fogva ki veti a telek birtokából. S miután ekint a földeket mind magához ragadja, mi fog a sok proletariussal történni? ezeknek a földesur legnagyobb szorultságukban fog földet osztogatni az urbért kijátszodva. Ha az urbéres sorsán segíteni akarunk, illy rendszabályokat ne hozzunk. Szóló a földesur vásárolhatása ellen van, mert küldőji allodiumot urbériséggel öszszevegyíteni nem kívánna. Ez, urbér előtt sem leheté hasznos, urbér után pedig, ha zavarok támadnak, nem kételkedhetünk, hogy azon hajlammal fogva, mellyel a hatalom szokott a gyöngébbek iránt viseltetni, a felsőség a jobbagy részére fog hajolni az igazság kiszorgáltatásban. Van még egy különbség a két javaslat között: a r. biz. szerint négy telket vehet a paraszt, az indítvány szerint egyet, kettőt v. hármát s a földesur vásárlási joga nem szenved megszorítást. Szóló a megszorítást a földesur irányában is kívánja. Ha pedig e kívánsága nem nyer pártoltatást, ha bizonyos esetekben a földesur is vásárolhat telkeket, a dolog kártékony létét akkor látja elhárítva, ha kimondatik, hogy a földesur a megvásárlott telkeket semmi esetre maga számára nem tarthatja, hanem jobbagynak köteles átadni. Ezt már az approb. törv. is köteleltségévé teszi a földesurnak. Kérdés támadhatna az iránt, jó e megszorítani az urbérest, hogy négy teleknél többet ne vegyen? Itt két elv áll egymással homlokegyenest. Egyik a szabad vagyonszereszetés elve a parasztra nézve — itt

mindig csak urbériség értetik — másik elv, hogy az urbéres birtokából a lehetőségig ki ne szorítottassék. Az első elv szerint, legszélesebben véve, általában semmi megszorítás nem kellene; a másik elv ellenben azt kívánja, hogy egy teleknél többet senki ne vehessen, ha vannak, kik telek nélkül maradtak. Ugy hiszi szóló, hogy a törv. hozás sem egyiket sem másikat egész kiterjedésében nem pártolja; hanem egy közép utat kell választani, 's egyfelől a szabad vásárolhatásnak megszorító határvonalat húzni, másfelől az iparnak mezőt engedni, mellyen mozoghasson. K. ur indítványa igen szűk korlátok közé szorítaná az ipart. Sok helységben senki egy teleknél többet nem vehetne, legföljebb kettőt. A r. biz. szerint négy telek sem nem igen sok, sem nem igen kevés. De legyünk, figyelemmel előbbi határozatunkra is; azt már elhatároztuk, hogy egy urb. telek mennyiből álljon; 's kétséget nem szenved, hogy most is vannak urbéresék, kik 2—3—4 annyit bírnak, mint a' mennyire egy telek határozottunk, hogy pedig fele az urbéreseknek bir két annyit, bátran állíthatni. Már ha egyszer kimondjuk, hogy egy telek álljon hat vagy nyolcz holdból, és azon helységben az urbéres birtokában van ezen hat vagy nyolcz holdon kívül olly felesleg, melly a' Cziráky-munkálat szerint urbériségnek tekintendő, azon helységben minden ember többet fog birni egy teleknél. Mi történik akkor, ha ezen törvény szerint az urbér egy teleknél többet nem bírhat? Tehát most ne állítsunk olyat, mi által határozatunk valószínűsítését lehetlenné tesszük. Mi azt illeti, hogy a' földesur mikor mondhat ellen annak, hogy a' paraszt telkét eladhassa, küldőinek saját nézete van. Küldőji azt akarják, ha a' paraszt jelenti, hogy telkét ennek vagy annak eladta, a' földesur megtagadhatja megegyezését és nem szükséges okát adni megtagadásának, de csak azon feltétellel tagadhatja meg, ha egy más vásárlót állít, ki a' telekért az illó árt megadja. Itt el lenne minden pörlekedés mellőzve. A' földesur előjogáról nem kell említeni, mert akárki akarja megvenni, a' földesur a' helyett, hogy maga vegye meg, más vásárost állít. Azt nem tartja szóló helyesnek, hogy a' paraszt bizonyítson magaviseletéről. Ugy hiszi, ki valamit állít, annak kell bizonyítani. Ha tehát a' földesur az eladhatásnak ellenmond, az ellenmondásra megkívántató bizonyítványt a' földesur tartozék előállítani. Végre, így fejez be nyilatkozatát, mintsem a' m. K. ur indítványa váljék törvényné, inkább maradjon a' jelen állapot, melly az urbéresre nézve sokkal tűrhetőbb mintán törvény van, melly rendel, hogy a' deserta sessiók impopuláltassanak, és törvény van, melly nem engedi, hogy a' földesur ok nélkül kikérgethesse jobbágját a' telekből.

Krasznam. e. k. A' földesurat ki akarja rekeszteni az urbériség megvehetéséből, mert boszantásaival oda kényseritheti az urbérest, hogy állományát eladja. Mi azon elvenveléssel illeti, hogy nem igazság elzárni a' földesurat sajátja megvehetésétől, erre csak azt jegyzi meg szóló, hogy sok általános igazság van, mellynek az álladalom közjára tekintetéből kivételt kell szenvedni. Például: általános igazság, hogy az ember tulajdona felett szabadon rendelkezhetik, de azért házat még sem szabad felgyujtania.

Alsóf. e. köv. Nem tagadja, mikép első tekintetre előtte is igazságatallanak látszék, hogy épen a' földesurnak ne legyen szabad az urbéri állományt megvásárolni, ha az urbéres e' lépésre erőtetés nélkül, szabad akarajából határozza magát el, ha a' földesur számot vetvén állásával, ugy találja, hogy az urbéri állományt őt illető részét ez úton használhatja legezéltirányosabban, méltán kérdezhethék, hogy ki harmadiknak lehet a' világon ide vonatkozólag ellenvetése? Azonban bővebb fontolás után merően más alakban tünik fel ezen ügy; mert ugyanis nézete szerint a' törvényhozásnak a' polgárokat nemcsak egyenes, nyilvános erőszak ellen kötelessége védeni, de szintolly szent tiszte a' szegényt, a' tudatlant, a' járókából inkább csak ezután kiszabadulandó adózó lakosokat, a' gazdagabbak, ezen gazdagabbágból egyenesen folyó 's mindenütt tulnyomósággal bíró hatalom irányában biztosítani. Szóló részéről bátran kimeri mondani, hogy ha határozatba megyen, mikép a' földesuraknak szabad urbéri állományokat összevásárolni, akkor ezen esetben egy pont neutralizálni fogja a' hazának igen nagy részében t. i. mind ott, hol a' földesur nem földhöz ragadott szegény, miről annyitanácskozánk, az egész urbér jótékony hatását, sőt ezen kevés fontosság-gal birni látszó határozat miatt a' mostaninál még nyomasztóbb helyzetbe fog az adózó nép süllyedni. Ugyanis figyelemre gerjesztvén az urbér hullámszája által a' saját érdekét jobban felfogni tudó kiváltságos osztály, csalhatlanul minden erejét arra fogja fordítani, hogy az urbéreseket eladósítsa: most takarmányt, máskor gabonát, pénzt, fát kölcsönöz; de hogyan is tudná szóló hirtelen mind előszámolni, hogy miket nélkülöz és hogy miket nem fogadna el egy mindig rézszen álló, kínálkozó kéztől az annyira kölcsönzéshez szoktatott alsóbb néposztály? 'S midőn pár év múlva bekövetkeznek a' számadás napja, kérdi, hogy a' végredmény minden bizonyonnyal nem az lesz é, hogy az urbéres, ki

eddig minden lényegesebb urbéri intézkedésnek hiánya mellett századoktól fogva békességben bírta telkét, már most a' szabadító urbér behozatalával pár rövid év lefolyása után, a' hazábau hontalan proletariussá válik? Igenis ugymond, sok helyen annyira becses a' föld, hogy a' földesur a' fenebbiek szerint sajátjává vált telkekből, minden bizonyonnyal el fogja ildőzni az urbérest, vagy csak azon áron hagyja meg, ha ollyan feltételeket fogad el, mellyek az urbéret merőben neutralizálnák. És illyesmí igen könnyen fel is tehető, mert a' vizek, a' Maros mellett legalább, annyira ragaszkozik az urbéres telkéhez, hogy alig képzelhetni annyira pogány feltételeket, mellyektől való idegenkedés miatt az urbéres telkét, falját oda hagyja. — Mind ezekből indulva, utasítása nyomán ezennel határozottan ellen mond annak, hogy a' földesur az urbéri állományokat megvásárolhassa, kivéve azon esetet, hogy ha az illetén urbéri állományt lak-telekűl veszi, az azután járandó földekkel mivelés által maga használja, és végül mindennemű közterhet ezen telek után hordozni nem vonakodik.

Egy gr. k. h. Nem teheti hogy a' m. K. ur indítványát ne pártolja, melly nemcsak a' helybeli hanem az egész országban levő urbéreseknek enged vásárlási jogot a' földesur előtt. Midőn a' vevő földesur minden megyei, országos és közterhet hordozni köteles, ez által az urbéresi rendet semmi elnyomatásnak kivéve nem látja. Ellenben ha a' földesur a' tetszése szerint nem vásárolhat, boszantására olly emberek települnek meg a' helységekben, kik zürzavart okoznának 's nemzetiségi tekintetben is veszélyesek. A' mi a' magaviseletéről bizonyítást illeti, szóló az indítvány szerint csak dimissionális levél előmutatását érti, mit midőn egy szolgálatot kereső praefectus is megteszen, nem látja át, miért ne tehessen meg az urbéres is!?

K o l o z s v á r e. k. utasításánál fogva pártolja a' r. biz. munkálatot, hogy a' földesur urbéri állományt ne vehessen. Ha e' nézet többséget nem nyer, Kolozsvárm. véleményéhez járul, melly szerint a' földesur csak olly feltét alatt veheti meg a' telket, hogy urbéresi kezekre adja; különben, a' mint meg volt fejtve, az urbéret ki lehet játszani 's a' birtoknak urbéri kezékből kivétele a' közállomány érdekével is ellenkezik. Az indítványozó ur által megemlített körülmények között, mellyek a' vásárolhatásban valakit akadályozhatnak, ollyat is lát szóló, melly visszaélésre ad alkalmat, 's ok nélkül akadályozza az urbérest, hogy telket vásárolhasson, p. o. a' n y a k a s á g. Már valakit nyakassnak mondani lehet akkor is, ha nem teljesíti azt, mire nem volt köteles, azért tehát hogy nyakas, nem vehet telket. Végre h á r o m évi magaviseletéről bizonyítani igen soknak tartja. —

U d v a r h e l y s z é k e. k. A' tárgyhoz szólva, küldőji az egész törvényezikket szükségtelennek tartják. Szóló ezen utasításán elejénte megütöközt volt, de az események meggyőzték arról, hogy utasítása sokkal üdvösebb eredményt hozna a' köznépre, mint azon intézkedés, melly itten többséget nyerni látszik. Tehát meggyőződéséből szólhat utasítása mellett. Megfejtí, miért. A' törvényjavaslat elején van engedve a' parasztnak előjog, de olly kevés, hogy concurrens hiánya miatt majd semmit sem fog kapni telkéért. Nézzük a' dolog gyakorlatát. Concurrens senki sincs, csak a' falubeli parasztság. Már ha a' paraszt olly kevés telket vásárolhat, nem marad concurrens, csak a' földesur; 's ő fogja megváltani a' telket. De a' Mezőségen az volt rendszer szokás, hogy mivel nem volt elég rapszamos, a' földesur uzsoraságot csinált, évről évre annyira, hogy némely gazda négy ötszáz forinttal is tartozik a' földesurnak. Már ha az urbéres el akarja telkét adni 's pénzt is le kell fizetnie, másé a' telek nem lehet, csak a' földesuré, mert a' földesur örömet ad többet ollyan pénzből, mellyből különben soha semmit sem fogna kapni. Tehát a' földek nagy része a' földesur kezébe kerül és allodiummá lesz. De nem elégti ki ezen t. cz. a' földesurat sem. Mert elejére egy szép phrasis van tve, t. i. hogy az urbériség a' földesur tulajdona, már pedig akárhányszor írjuk, ugymond szóló, ezen phrasis belé, az urbériség még sem épen a' nemes ember tulajdona. Ezen intézkedés továbbá nagyon bántja a' nemesi rend azon részét, melly birtoktalan, melly ugyszólván csak ollyan, mint az urbéres. Nem tudja szóló magának megmagyarázni gr. T. F. vélekedését, ki a' székely nemzet ügye mellett olly erősen vivott, hogy a' mint mondotta, csupa kényelemből, mivel a' földesurnak alkalmatlanságot szerzhet az urbéres, a' földesurnak adjunk előjogot, nem pedig azon sok szegény nemesnek és székelynek, kiknek részint semmi, részint igen kevés földjük van. Mi azt illeti, hogy a' paraszt maga bizonyítson magaviseletéről, ezt azért hallotta szóló ajánlatni, mert eddig is ez volt szokásban. Tehát ez azért jobb, mert így volt, nem azért, mert igazságosabb. Ugy hiszi szóló, ha valakit e' teremben megtámadnak valamért, nem ezt mondaná neki, bizonyítsa be az ur, hogy nem tette. Ezen személyi jogot paraszt embernek is megadni, igen emberi dolog. Ennélfogva szóló semmi törvényre nem szavaz.

Szebenschék e. k. Utasításából folyó véleménye azon előzvényeken alapul, mellyek az urbér vitatása alatt felmerültek. A' 9ik t. czikkre nézve az első st a' r. biz. munkája szerint pártolja. Többire nézve K. itélőm. ur módosítása nem ellenkezik utasításával. Vajdahunyad e. k. A' tulajdoni szentség eszméjével nem tudja megegyeztetni, hogy a' földesur saját földén levő beruházások megvásárlásától el legyen zárva. Pártolja tehát a' K. D. indítványát.

MAGYAR KÖZÉPPONTI VASUT. A' középponti vasut-társaság igazgatósága az 1846ik lefolyt évre szóló számadását 's intézkedését az april 25kére összehítt közgyűlés tájékoztatása végett egy rövid kimutatás- és áttekintésben elkészíté 's kinyomatá, mellynek főbb tetteit ki vonatban ezennel közöljük:

Az ország szelétől egész Érsekújvárig nyuló több mint 14 mföld hosszúságú vonalon a' földi munkák akként vezettettek, hogy ezen egész vonal 1848ban bevégezethessék 's ugyanennek az országszelétől Pozsonyig terjedő része — hacsak valamely előre nem sejtett akadály nem gördül közbe, már a' folyó 1847. év végével meg fog az általános közlekedésnek nyitattani.

A' Verőceztől Esztergamig vonuló pályán — mintegy 4 mföld hosszúságú a' földmunkák ugy tétettek, hogy ezen a' sinvasnak még ez esztendő folytán lerakathassanak. Az Irsától Szolnokig húzódó töltés elkészített mintegy 6 mföld hosszúságú.

Az egész vonalból elkészítés alá vett 43³/₄ mföld már eddig részint befejeztetett, részint pedig — mint az Esztergamtól Érsekújvárig nyuló rész — ezennel befejezendő, melly összesen 6¹/₂ mföldet tesz. Ezen kimutatásból látható, mikép az igazgatóság minden lehetőt megtőn, hogy az egész vasuti pályavonal az ausztriai szelétől egész Szolnokig szakadatlan összehűgésben egész 1848dik év végéig befejezethessék.

Pestről Szolokra már ez esztendő folytán augusztus hóban megnyílik a' mozgonyokkal közlekedés. — A' múlt évben használt vonalokból jövedelem tesz 51,272 ft 32 krt. — A' határszelétől Pozsonyig nyuló mintegy 2¹/₄ mföld hosszúságú vonal hibetőleg még az idén át fog adadni a' közlekedésnek.

A' vállalat főmérnökeül K a z d a Ferencz nyeretett meg, ki is az alsóvonal tervének vizsgálatához kezdett. Érsekújvártól a' határig vezető pályának rectificatióját B a y e r József főmérnök végzé. Ezen rész kiigazítási költségei 12,317 ft 43 krt tesznek. — Ugyancsak Érsekújvártól a' határig terjedő pályavonalra kisajátítás és kártalanítás czim alatt 968,224 n é g y s z e g ö l é r t kiadott a' társaság 236,318 ft; egyéb költségek 8700 ft 27 krt tesznek. — A' földek mindenütt kettős menetű vonalra sajátítottak ki. Kezdetben sok helyről lehet hallani, hogy az illető birtokosok a' vonalba eső birtokrészeit ingyen engedik által a' vállalatnak, mi azonban — esékely kivételt ide nem értve — nem történt meg. — Az alampunkálatokra kiadott költségek egész összege 2¹/₂ millióra rug.

A' Morván építendő hidra 10 ezer ft előlegeztetett, mellynek felét az ejszaki vasut-társaság viselendi.

A' szerződésnek szerint vassínkekből 36,522,797 font vas vásároltatott össze. Ez a' teljes szükséglet; szögekből 811,525 font, 's talpléhekből 209,651 font.

Ászokgerendából kivántott 512,939 darab. A' Diószegedtől Pozsonyig nyuló vonalra Braun Izsaiás 20 ezer darabot szálát 1 ft 30 krajczárjával; h e l y b e n Pozsonyban Laczko Fülöp szinte 20 ezer darabot 1 ft 24 krajczárjával, és 30 ezer darabot Wartberg mellé 1 ft 30 krajczárjával.

Következnek itt egyéb kiadási költség-rovatok, mellyek közül kiemelendők a' kisajátítások Pozsonynál és környékén. Dévény föld-kisajátítás fejében kapott a' társaságtól 14,164 ft, B l u m e n a u 8608 ft. P o z s o n y: 47,450 ftot 's ezenfölül kártalanítás fejében 1068 ftot; U j f a l u 1667 ft. W e i n e r n: 6657 ft. — A' határtól egész Érsekújvárig nyuló vonal illetén költsége tesz 245,018 ft 27 krt. Ugyanennek eddigi építési költsége — oda értve az alagutat is, 1,182,183 ft 26 krt tesz; melly összegért az építést T a l l a c h i n i Bódog vállalta el.

Az összes bevétel tett 9,630,693 ft 14 krt, mellyből még nevezetes maradvány a' pénztárakban vár további rendelkezésre.

Ennyit említhetünk meg a' pozsonyi lap után a' tava-lyi munkálatokról, mikre csak örülnünk lehet, ámbár azon körülmény, hogy a' debreczeni rész (Czegléd vagy Szolnoktól) nemesak megkezdve nincs, sőt merre vitele mint e' közgyűlés által elhatározandó kérdés — nem kis aggodalomban tartja a' hazája érdekét szíven hordozó közönség; egyébiránt a' közgyűléstől e' tekintetben is megnyugtatót reméllünk.

A' pozsony-nagyszombati vasut-részvényesek közgyűlésének folytatása. A' pálya tökéletes felszerelésére még megkívántató 150,000 pgóft. építési összeget illetőleg, mellynek kölcsön utjáni megszerzésére

mult évi megte-
ismérete
alig látha
lalkozásu
zösködés
miszerint
hitehizto
kás szeri
terjeszte
A'
hez az el
leti lapjá
benhagy
teljesült.
vatalos k
részvény
táridőig
tak; ezel
fizetése
befizetes
gadtunk
— Tová
22dikér
szerint I
üzletét o
tásu rész
tositassa
fontolási
kedélyér
álló szav
kizárólag
minden
lehetőleg
latot, ke
P s t e
rat a' m
ez alatt
nek a' tit
A'
telesség
terve ö
jeszteni
kozva al
A'
általába
töredező
roszrulá
sokat m
A'
után, t.
nak óva
natnyi,
tendő n
költségi
kimutat
bezáról
zése. —
A'
tán az
E'
részére
gyűlésb
Sz. Győ
kalomm
vényink
vától S
12én m
mi vég
jainak
E'
mára n
kálát m
legfőbb
terjeszt
U'
munkál
megada
vid idő
rinek f
mindaz
juk, h
előre h
nak kell
A'
es ütő
letében
szejével
minden
P e s

KÜLFÖLD.

mult évi aug. 30-án fölhatalmaztattunk, minden lehetséget megtettünk a földadat sikerítésére. A pénzvásár annyira ismértes nem kedvező körülményei közt ez esetben előre alig látható akadályok valának leküzdendők, azonban vállalkozásunk szükségén annyiban segítünk, miszerint kérdézősködésünkre az idevaló takarékpénztár kinyilatkoztató, miszerint az ez alkalommal kibocsátandó kötelezvényt jó hitelbízott magánypapír gyanánt tekintendi, mire szokás szerint a névbeli érték $\frac{2}{3}$ részében előkölesön fog előterjesztetni.

A cs. k. közönséges udvari kamra nm. elnökségéhez az elsőégi részvényeknek a bécsi cs. k. börze árkeleti lapjába fölvetését illetőleg tett folyamodásunk helyben hagyott s így ezzel a részvényes többség kívánsága teljesült. — E mellett a cs. k. bécsi szabaditokos újság hivatalos lapja s az idevaló lapok szerint 20 darab elsőégi részvény, melyekre a kiirt részleg az előre kifizetett hátráidőig be nem fizettétvén, érvényteleneknek nyilatkoztattak; ezek közt 6 darab, melyekre a két utolsó részleg befizetése van hátra, kiegészítetett, melyeket az elkésztet befizetési körülményei tekintetéből azon bizodalommal fogadtunk el, hogy önöknek ez ellen nem leend ellenvetésük. — Továbbá mint önök érdekeinek képviselője, január 22-dikéről hozzám érkezett közlést kell jelentenem, mely szerint Bécsben egy tekintélyes férfiak társulata pályánk üzletét oly módon ígérte kibérleni, miszerint az I. kibocsátású részvényeknél 4% és a II. kibocsátásuknál 5% biztosították. Ezen ajánlat s következményeinek érett megfontolásánál valamint a vállalat jövőjére úgy az érdekeltek kedélyére nézve, elhatároztuk, hogy részünkről minden önálló szavazástól megtartóztatandjuk magunkat, s a tárgyat kizárólag a mai tanácskozás alá bocsátjuk. De e közben minden szemrehányást el kell mellőznünk előre, melyek lehetőleg érdekeik megóvása föl. Keletkezhetnek, az ajánlatot, keletkezteig szemügygyel kísérvén, kiviláglott, hogy Epstein L. ur Prágából a kínálózó; minél fogva ezen urat a mai gyűlésre azonnal meghíni el nem mulasztám, de ez alatt tőle az előtűnk fekvő iratot kaptam, melyet önöknek a titkok felolvasand.

Az igazgatóság tehát, mint ilyen, állásánál fogva kötelességének érzi ezen haszonról biztosított haszonbéri tervre önököt figyelmeztetni s egyszersmind önök elibe terjeszteni: vajjon és mennyire akarnak e tárgy fölött tanácskozva abba beavatkozni?

A Pozsony és Bazin közti egész pályatérén a sinut általában igen rossz, és a hosz- és kereszt-gerendák részint töredezettek, részint rothadtak s a mellett igen sok helyen rozsulakattak le annyira: hogy az idén nevezetes javításokat mint elkerülhetlenül szükségeseget tekinthetni.

Az ez alkalommal hasonlítólágot elővett összeállítás után, t. i. A) a javítási költségeket, mely szerint az új fának óvali összekapcsolatása által még mindig csak pillanatnyi, azaz csak egy évi tartósság éretnek el s mégis esztendő mulva más újat kellene helyébe tenni; B) az újítás költségit, mi végett a fatakárványnak fele van lerakva, kimutatja, hogy az első egységére 8000, az utolsó pedig bezárólag még 16,000-ig rugna föl a famaradék beszerzése. —

A jelen igazgatóság a közérdekek jól megértése után az újítás mellett nyilatkozott.

Egy lényeges szükség van még előtűnk, t. i. a pálya részére elfoglalt tér hitelesítése. Az 1842-diki oct. 23-diki gyűlésben közölttem önökkel, hogy a pályatelek Pozsony, Sz. György és Bazin határaitban már hitelesítve van; ez alkalommal pedig tudatom kell, hogy előrebocsátott elővénynk következtében, ezen bírói okirat most már a Grina-vától Szeredig terjedő térre nézve is elővetetett, holnap 12-én megkezdvén és körülbelül 19-dikén fog bevégezteni, mi végett az ujonan választandó igazgatóság néhány tagjainak kiküldetése eszközöltetik.

Egy további szükség a nagyszombat-szeredi tér számára megszerzendő engedelem, mi végett az illető munkálat megtevétt s előre elkészítetett, hogy a nagymélt. legfőbb helyre megtekintés s helybenhagyás végett előterjesztessék.

Uraim! tudva van önök előtt, hogy a szered-nyitrai munkálatok megengedéseért folyamodtunk s kérelmünk megadatott. Ezenfölül az engedelem mily hoszsu vagy rövid időn lesz tényé, természetesen a körülményektől függ, minek folyamát mi ugyan előre meg nem határozhatjuk, mindazáltal meggyőződésünket kimondani el nem mulasztjuk, hogy ezen pontnak, melynek rendezésével már oly előre haladtunk, kereskedelmileg ránk nézve igen fontosnak kellend lennie. (Vége következik). N. U.

A magyar nevelési társulat ezután minden esütörtökön délután 5 órakor a t. t. Paristák épületében, jelesen a 2d. gramatika teremében társalgási összejöveteleket tart, kölcsönös eszmecsere végett; melyre minden ügybarát ezennel egész tisztelettel hivatalos

Pest, april 27. 1847.

Kromperger titkár.

AUSZTRIA. Bécsből egy külföldi lapnak következőket írnak: miután darab idő óta ismét igen nagy számú törvénytelen eredetű tizforintos bankjegy jött forgásba, a hatóságok nem mulasztották el a kutatást s valamennyi körülmény Angliára mutattak; egy izraelita saját költségén utazott mintegy négy héttel ez előtt Londonba, s folytonos fáradozásinak sikerült elvégre nyomára jutni a hamisítók műhelyének, kik már el is fogattak. Rochesterben, egy félre fekvő utcában, régi rozszant gyárépületben készültek az ausztriai bankjegyek, mik jelenleg a statusokat előzönlék. Felfedező, költségei megtérítése s pénzjutalom helyett a nemzeti bank részéről türelemlevelet kért s nyert a bécsi piacot illetőleg, mely szabaditok a zsidóra nézve szerföltött nagybecsű, miután az nemcsak egyedül személyére vonatkozik, hanem nagyszámú hitsorsost is enged az ugynevezett családlajstromba fölvetetni.

Doktor Warburg bécsi orvos a váltólázak egy tincturát talált fel, mely semmi mérges anyagot nem foglal magában s bármily természetű, nyilt vagy titkos, heves fej arcz-vagy fülfájdalom stb. öszszekötött váltólázakat minden eddig ismértes gyógyszernél, még az annyira jeles chinahéj-készítvényénél is hathatósbban orvosol. Kérdéses szerrel már 167 kísérletet tettek a bécsi nyilvános gyógyintézetekben s valamennyi próba tökéletesen sikerült.

AMERIKA.

Mart. 25-kei hírek szerint két útközlet történt Saltillo-nál s a rinconadoi szorosnál Santa Ana (20 ezer ember) s Taylor tábornok közt (5 ezer ember). A mexicóiak állítólag 4 ezer ember fő veszteséggel visszavonulni kényszerültek. Taylor 2 ezer főt veszte s Montereybe nyomult vissza. S utközben hat álgyuja jutott az ellenség kezébe.

SPANYOLORSZÁG. Mig a királynő april 5-én bika-viadalnál volt jelen, a túlmérskeltek tanácskozványt tartottak a király jelenlétében. Másnap híre járt, hogy a király Franciaországba menni s onnan egy nyilatkozványt a spanyol nemzethez intézni szándékozik. A miniszterek azonban lebeszéltek őt e szándékról.

April 7-ken a királynő, két tüzes ló-vonta nyilt cabrioletben, melyek gyeplőit ő maga kormányzá, a kir. palotából végig Madrid főutczáján az attochai Pradoba kocsizott. Ipa Ferenc infans nem birt vágatva a koci nyomán haladni. A Pradobán Izabella az ott fel s alá kocsizó vonatok közt legnagyobb sebességgel hajtatott, mi által nem esékly zürzavar támadt, melyben ő látszólag nagy mértékben gyönyörködék. — A király mostani elszigetelt helyzetében, leginkább a környékbeli mulatóvárokban tartózkodik. —

Egy madridi levél april 4-keről hiteles felvilágosítást ad a dolgok legújabb helyzetéről. E szerint Serano tábornok politikai indokokkal idézte az udvari változásokat elő. Kimutató: mily rossz gazdálkodás uralkodik az udvarnál s mily elvűek azon emberek, kik Izabellát környezik. Olyan elvűek t. i. hogy önérdékekért mindent feláldoznak. A királynak eleinte tetszett hogy Serano többi közt a Krisztina által tett sikkasztásokat felfedőz, de később irtóztott politikai befolyásától s a k. n.ó egyszer már meghozott végzeményihez hajthatlan ragaszkodása meghasonlást szült a házassági viszonyba, melynek következtében a kir. a palotát odahagyá. Ennek atya helyeslé menyé minden tetteit, gyámolítá az új miniszterséget, melyet a király ellenze s így egyenletlenség támadt a kir. családban s a királyi férj legkellemetlenebb állapotban létezik.

Narvaez párizsi követék kinevezetését az april 8-ka Gazette közi, valamint k. tanácsosi rangra emeltetését portugáliai volt követnek Brabo Murillonak, kinek helyébe don Luiz Lopez de la Torre Aylon lép. — A Serano elleni pert egy királynoi rendelet megdöntötte úgy, hogy az becsületére semmi homályt ne vessen. A tábornok némelyek szerint Arjonillába utazott Andalusziába; mások szerint az aranjuezi kir. mulatóvárho.

ANGLIA. April 13-ka alsóházi ülésben Christie ur engedelmet nyert egy bill-behozatalra, mely által a zsidók és quákerek közti házasság érvényessége kimondatik. Ez első példa 18 század után, hogy a kereszténynek a zsidókkal házasodni fognak. April 14-kei alsóházi ülés déli 12-től esti 6 óráig tartott s az élénk vitaközás tárgya Watson ur husvételőtt kétszer felolvasott billje volt, mely szerint az 1829. évben hozott emancipatioi törvényből még fennmaradt némely korlátozásai a rom. katolikusoknak elmellőztetni javasoltattak. A bill azonban, a főegyháziak erős ellenzése után, 158 szóval 119 irányában visszavetett. — A felsőház husvétután legelső ülését april 15-ken és pedig a számára rendezett új parlamentházi szárnyban tartotta. Az 50 láb hoszsu és 45 l. széles ülésterem pompáját alig bírják a hírlapok leírni. A ház csupán kérelmek s az alsóháztól áthozott biliek elfogadásával foglalkodott. — Alsóházban ugyanaz nap Russell egy illetőleges kérdésre azt válaszolá:

mikép a kormány nem szándékozik egy az izraeliták tökéletes polgári egyenlőségét megállapító rendszabályt behozni; azonban készül egy bill, mely az izraelitáknak, őket bizonyos hivatalok viselhetésében gátló, esküformáját korszerűleg megváltoztassa.

Az ismértes költő s görögbarát Byronnak emléket szándékoznak az angolok emelni és pedig Missolonghiban azon ház helyén, melyben a költő 1824-ben meghalt. A költő egyébiránt nem Missolonghiban fekszik eltemetve, mint némely német könyvekben hibásan áll, hanem Hucknallban a családi sírboltban anyja mellett, hol a sírbolt fölött nővére egyszerű emlékkövet illesztett a falba.

FRANCZIAORSZÁG. A vasuti társaságoknak viszaadandó biztosíték-összegek iránti törvény csakugyan még az april 12-kei ülésben 215 szóval 27 ellen elfogadtattott, főleg a pénzügyi miniszter czáfolhatlan kimutatására, miszerint a vasutépítés folytatása legnagyobb fontosságú s e miatt az illető társaságok nem lehetnek a szükséges eszközök hiával; a statuskineztár visszatérítheti amaz összegeket; eszközei folytonos emelkedésben vannak s bővelkedik tőkepénzekben stb.

April 15-ken elfogadá a követkamra a banktörvény ama rendeletét, miszerint a francia bank legkisebb jegyei jövőre 200 franknyiak legyenek. — Rianzares herczeg, Mária Krisztina második férje, Montmorot herczeg címet nyert a francia királytól, melyel az őt „különös jóakarattal“ megajándékozta.

April 16-ka páirkamrai ülésben a Havre és Ujyork közt felállítandó gőzhajózás iránti törvény 107 szóval 7 ellen elfogadtattott. Ugyanez napon a követkamra a banktörvényt fogadta el s 17-ken kérelmi ügyekkel foglalkodott. — A buzancai kenyérnyugalankodókra hozott ítélet felsőbb helyen nem nyhított; a kényszerítő munkákra ítélték illető feyhelyekre vitettek s 12-ken három egyed kivégeztették. — Joinville herczeg hajócsapatostul a hyeri szigetekenél időzik.

POROSZORSZÁG. A politikai világ figyelmét oly nagy mértékben magára vont porosz királyi trónbeszédből az érdekes pontokat közleni szükségesnek tartottuk annál inkább, mivel az lényegét foglalván magában azon szellemnek, mely a porosz rendiség előmlik, ez által t. olvasóink ez utóbbival is közelebből megismerkedhetnek. Elmondván a bevezetésben, mikép a boldogult atya által alapjaiban megkezdett alkotvány általa védettét nyervén, azaz a tartományi gyűlések egy közországyűlésben egyesítettvén, az országos rendek tanácskozási hatáskörét nemcsak a statusadóság. törvényjavaslási, hanem az adójóvá-hagyási jog is szaporította, mely utóbbinak irányábani felelősség, a király véleménye szerint, egyike a legfontosbakknak: megígéri, miszerint az országos rendeket a meghatározott eseteken kívül mindenkor, valahányszor azt jónak s üdvösnek látandja, s minél gyakrabban összehivatandja, ha jelen országgyűlés bebizonyítandja, hogy azt fensőbb országloői kötelességek megsértése nélkül teheti.

„Minden porosz tudja 24 év óta — szól kissé alább — mikép szabadságát s tulajdonát érdeklő valamennyi törvény előbb a rendek által vétetik tanácskozásba. Ezen időtől fogva tudja azonban mindenki az országban, mikép, háboru esetét kivéve, semmiféle statuskölesönt fölvenni, semmi adót fölemelni vagy újat behozni nem fogok valamennyi rendszabad megegyezése nélkül. Nemes urak s hú rendek! Tudom, hogy ezen jogokkal drága szabadságkincset bizok önök kezére, s önök azt hiven megőrzendik. De tudom egyszersmind, mikép némelyek e kincset félreismérik, sokan nem elégnélnek mag vele. Például egy része a sajtónak tőlem s kormányomtól forradalmat kíván az egyház és statusban, s önöktől uraim hálátlansági, törvénytelenességi — sőt engedtelenségi tényeket. Sokan pedig, s többi közt igen becsületes férfiak, üdvünket a fejdelem s nép közti természeti viszonynak szerződvényes viszonyává változtatásában látják, mely okiratilag szerkesztve s eskük által pecsételve legyen.“

Nevezetes ezután a király vallomása, hogy miért nem remélhet Poroszország „szerződött“ alkotványutján szerencsét. „Ha azt kérdik önök — így szól a király az öszszegyűlt rendekhez — miért nem? azt felelem: vessenek önök egy pillanatot Európa térképére, országunk fekvésére, különböző népelemeinkre, kövessék határaink vonalait, fontolják meg szomszédink hatalmát, mindenek előtt vessenek egy szellemi pillantatot történetünkre! Istennek tettett Poroszországot kard által nagygyá tenni, háboru kardja által kivülről, szellem kardja által belülről. De nem a kor tagadó, hanem a rend és fey szelleme hatalmával. — Kimondom tehát uraim! Valamint a táborban, ha csak leg-sürgetősb veszély s legnagyobb dőreség nem gátolja, csak egy akaratnak szabad uralkodni, úgy ezen ország sorsa, ha magasságáról azonnali bukását előidézni nem kívánjuk, csak egy akarat által kormányozható.“

— És ha Poroszország királya vétke követne el, szolgálai engedelmséget kívánván alattvalótól, valóban sokkal nagyobb vétke fogna elkövetni, hanem követelné tőlök azt, mi koronája a szabad embernek: engedelmséget isten s lélekisméret miatt. Ha valakit ezen szavak értelme nyugtalanítana, azt csak törvényeink egy század ótai kifejlődésére, a rendi végzeményekre, s végül e gyülekezetre s annak jogaira utalom. Ott megnyugvást találha akarja.

De még feltünőbbek a szavak, melyek következnek. „Nemes uraim s hű rendek! Ünneplés nyilatkozást kell tennem, miszerint a földnek egy hatalma sem bírna rá, hogy a természetes, épen nálunk benső valósága által olly hatalmassá tevő viszonyt a fejdelem és nép közt szerződvényessé, alkotványossá átalakítsam s megengedjem valaha, hogy mennybeli urunk istenünk s ez ország közé írott lap egy második gondviselésintolja fel magát (azaz hogy a nemzet és király közt szerződés létesüljön), mely bennünket szakaszal kormányozzon s a régi szent hűséget helyettesítse. — Legyen igazság köztünk. Egy gyöngeségtől tökéletesen mentesnek érzem magamat. Nem iparkodom a hű népegy után. Csupán azon igyekszem, hogy kötelességem legjobb tudatom s lélekisméretem szerint teljesítem, népem hálája megnyeréseül, habár azt soha sem érném is el.

„Kormányzásom első éveiben gyakran meglepett a bánat és nyugtalanság, hogy nem távoztathattam el az akadályokat, melyek önk gyülekezetének korábbi öszszehívását hátráltatták. Pedig nem volt igazságom. Kölesőnösen sok tapasztalásban szegényebbeknek találtuk volna magunkat; szegényebbeknek nagy részint drága tapasztalatokban, melyek azonban ha nem jök is öszszesen, mindazáltal megbecsülhetetlenek reánk nézve. Most hét év tapasztalása fekszik előttünk s megadja isten! nem siker nélkül. A pártok mozgalmi egy, népem gondolkodása más részről most tiszták s kétségtelenek. Fényes előjoga a királyi hivatalnak: a dolgokat mindenkor és félelem nélkül igazi nevökön szólítani. Ezt fogom ma kötelesség-teljesítésül önök előtt tenni. Most kérem önöket, kövessenek egy pillanatig, hogy ügyeink állását éles tekintettel átnézhessek.

Itt a trónbeszéd következőleg adja röviden az ország állapotát elő: „Az inség, melly egész Európát utóbbi években meglátogatta, hozzánk is elhatott, habár csekélyebb mértékben is, mint más országokba. De az jól felkészülte talált bennünket s én kormányomnak azon becses bizonyosságot adhatom, hogy megtevé magától e közinség enyhítésére, valamint eszközökül is gondoskodott annak további elhárítására, ha isten újra rossz termést nem boesát reánk. Itt azonban meg kell a magány-jóteknységéről is emlékeznem, melly ez időben köztünk ismét olly pompásan és szivderítőleg mutatkozott, s melynek itt önök előtt rovom le csodálatom s hálám adóját. De menjünk tovább. A státusadósság-törlesztés előre halad. A kiadások csökkentetvék, a pénzügy rendezve. Önök alkalmat adnak nekem, a tartományokat segéd pénztárai számára 2 millió rtallérnyi adományyal megkínálhatnom.

„Igazgatás s törvénykezés nálunk olly tisztán áll mint egy más országban sem — a törvényszékeknel szóbeliség s nyilvánosság áll a küszöbön; utak, esaternák, és egyéb mindennemű országos javítás eddig ismétetlen mértékben vannak készülöben; tudomány és művészet legrikább virágzásban; a nemzeti jóllét emelkedésben; kereskedés, ipar és kézművesség, habár európai ingadozástól, fájdalom! nem egészen védve, de a viszonyokhoz képest mégis megnyugtatólag — az atyai gondoskodás s legjobb akarat sehol sem ismerhető félre; a sajtó olly szabad, a mint a szö-

vetségi törvények csak megengedik; a vallásszabadság, régi vallás- s lélekisméret-szabadságunkhoz életölleg esatolva, s méltó büszkeségünk s erős óalmunk uraim a sor s honvédelmi katonaságban hasonlíthatatlan.

„Szomszédinkkal s a világtengeren inneni s tuli hatalmakkal legjobb egyetértésben élünk és szövetséges társainkkal, kikkel egyesülten egykor Németországot megszábadítók s kiknek áldásteljes egyetértésétől Európa nagy részének harminczkét éves békéje fentartása függ, a viszony erősebb, s bensőbb mint valaha.

Itt hálát mond az égnek ezen jótéteményekért s hálát kíván magának a sajtótól különösen a sajtó ügyében. „Jóllehet el kell ismerni, szöl folytatólag, hogy a sajtó szelleme nemesedik, mégis kétségtelen, hogy annak egy részében sötét, romlás, felforgatás és vakmerő hazugságra izgató szellem uralkodik, a német hűség és porosz becsület szegényére. És innen a népre hivatkozik, melyet hosszas diésretekkel halmoz el s mellyről állítja: „népem nem akarja a képviselők társakormányzását, a föntséggyöngítést, felsőség-megosztást, királyi teljes hatalmúsága megtörelését, — tudják uraim, én népem érzelmeit nem az ünnepi zöld kapukon s örömlármában, sem a sajtó diésérgetések vagy roszalásokban, vagy épen ollykor bizonyos feliratok vétkes követeléseiben olvasom; sajtó szemeimmel olvastam azokat az emberek megható hálájában ígért, alig megkezdett jótéteményekért, itt hol nagy országtérek víz alatt állottak, ott hol az emberek alig üdültek fel az éhségtől; szép örömk s nedves szemökben olvasám három év előtt a királynő s az én életem csodás megmenekülténél! Itt az igazság — és szavaimban igazság létezik, midőn mondom: ez diéső nép! egészen érzem a szerencsét: ezen népnek élen állhatni!

Ezután szavait közzvetlen az első s második curiához intézi s hűséges közremunkálásra hívja fel őket öszszesen, mondván a három rendről: „országomban a három rend egyike sem áll a másikkal fölülte vagy alatta. Mindnyájan egyenlőn fontos jogokban, egyenlőn érvényes rangban állnak egymás mellett, mindegyik azonban korlátai közt, mindegyik a maga rende szerint. Ez a lehetséges s okos egyenlőség, ez a szabadság!

„Még egy szöt egy életkérdésről, — igen, meg kell vallanom, a trón s rendek közti életkérdésről. Az üdvözölt király a rendiséget, érett megfontolás után, történetölleg német értelemben hozta be s én művem egyedül ez értelemben folytattam az építést. Kérem, hassa át önöket ez ös intézvények szelleme. Önök uraim, német rendek a hagyományserü szóértelemben, azaz mindenekölött s lényegesen „képviseelői s védői sajtó jogaiknak, a rendek jogának, melyek bizalma ezen gyülekezet legnagyobb részét küldé ide. E mellett azonban olly jogokat gyakorolnak, melyeket a korona nyújtott önöknek. Továbbá kötelesek a koronának lélekisméretesen tanácsot adni, melyet önöktől kíván. Végre szabad önöknek, hatáskörükbe vágó kérelmeket s panaszokat, érett vizsgálat után, a trón elibe hozni.

„Megmondja ezután, mi nem hivatásuk: „véleményeket képviselni, kor-és iskolavéleményeket érvényesíteni, ez egészen némettelen, s azonkivil gyakorlatiatlan az ország jóllétét illetölleg. „Királyi szavamat adom — szöl tovább — hogy nem fogtam volna önöket ide hivatni, ha csak legkevésbbé is kétkezem, hogy hivatásukat máskép értelmezik, s vágyakosznak az ugynevezett népképviseelők szerepe után. Csak bizalmat akar a rendektől, mert „bizalom bizalmat gerjeszt“ s kéri őket mindenekölött, hogy az alakítandó bizottságokba derék férfiakat válasszanak, kik jógondolkodásuk s hűségeseik, „ellenségei minden szolgál-

ságnak, főleg azon járomnak, melly tévutra vezető véleményt akar nyakukra tolni.

Végül ismét munkára hívja föl az öszszes gyülekezetet, isten áldását kéri törekvésire, melly innen reménye szerint az egész német hazára fog áradozni.

April 15dikei országos ülésben Beckerath követ a bizottság-szerkesztette válaszfelirati tervet felolvassván, a kir. biztos felvilágosítást adott a tervezett válaszfelirati tartalom azon részét illetölleg, mellyben ovás vétetik az állítólág sértett jogokra nézve. Megjegyzé, mikép a korona tanácsosi azon kérdést: vajjon egy még nem teremtett testület más jogokkal bírhat é, mint azokkal, mellyek az azt életbe hozta törvényből származtak, nem tárgyalták, mert nem jött soha szóba, valamint azon kérdést sem: vajjon a törvényhozó köteles é, a régibb törvények még befejezetlen részét illetölleg az új munél szorosán és betü szerint a régi törvények célzatihoz ragaszkodni, mert kötelességöknek tarták ezeket a nélkül is teljesíteni. Egyébiránt esküvel bizonyíták meggyöződésüket, mikép az új törvényben az előbbi ígéretek épen ninesenek megsértve.

Mind a mellett, hogy a kir. trónbeszéd előleg kizár minden reményt nyerendó országos alkotványra, s a népre hivatkozik, melly szerinte nem kíván képviselőket, mégis hatalmasan mozog az alkotványt ohajtó szabadelvölégi tábor az országban s egyes követek már előre jelentik e részbeni közremunkáladoságukat. Így a randowkerületi lovagság követe Puttkammer tanácsos a pomerániai s rügeni országgy. marsalhoz egy levelet intézett, mellyben világosan kimondja, mikép az országgyülésen pártok fognak alakulni, mert a nélkül egy olly nagy gyülekezetben valódi zürzavar uralkodnék s hogy a lovagrendnek be kell bizonyítani, mikép körében is a nép, öt illetó törvényes s alkotványos szabadságok s jogok pártolóra számíthat. Fölleg az országgyülésnek koronkinti rendes megtartását véli szükségesnek, mit a lovagrendnek egyértelmű szavazattal kell szorgalmazni. — A politikai iratölrl nevezetes Bülow-Cummerow egy röpíratot küldé a porosz királyhoz a kir. előadások, országgyülési rendszabályok s egyáltalában a legujabb intézkedések iránt, de a király ivolatlanul küldé azt szerzőjéhez viszsza rövid válasza kíséretében, mellyet B. Cummerow családí levéltárába tett el utóadi számára.

OLASZORSZÁG. April. 5kei hírek szerint a gabnadrágaság következtében ö szentsége sajtó pénztárából 3 ezer scudit rendelt kenyérgygy vásárlásul a szükölködök számára. Egy későbbi rendölvény a kenyérrárt is meghatároza. Célzszerű rendszabályt hozott e közben a státustikár Gizzi bibornok is. Mintán husvétölnepekkél Rómában a bárányhus használat is kezdődik s egészen a sz. János napig tart, a mészárosok eddigöl rendszeren egyedáruságot üzven belölle, tetszés szerinti áron adogatták azt a közönségnek. Gizzi bibornok rendelete következtében a bárányokat most csak a nagy piacon lehet vásárolni, s e parancs áthágására öt évi fogság van szabva. Fájdalom azonban! épen e gondos, ügyes s derék státustikár elvesztésével fenyegeti most az egyházi státusokat engedni nem akaró köszvényes állapota. — Monsignor Brunelli Spanyolországra küldetik az isméretes bonyodalmak némi megoldására s eredvénydus sikert remélnék Rómában küldetéséböl.

OLASZORSZÁG.

A modenai uralkodó herczeg testvére, Ferdinand Károly Victor s nádorunk leánya Erzsébet főherczegnő közt a házassági szerződés megállapított. A házasságot diésölült főherczeg, még mielött földi életének érdemfényes pályáját bevégezte, jelenté meg a cs. családnak s az egybekelés jövő öszszel fog megtartatni.

34ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

A gyáralapító társaság pénztári hivatala

1847 július 25től kezdve áttétetik Budára az újvárosba a társaság gyapjufonó gyárába. Egyszermind felszólíttatnak mindazon t. cz. részvényesek, kik részvényeikre az egész, aláírt tókét még be nem fizették, sziveskedjenek tartozásukat minélöllebb befizetni, különben a már közgyülésölleg kitüzött véghatáridő (1847 uovember 30d.) elmúltával a tókéletesen be nem fizett részvények elenyésznek. Továbbá kéretnek a már befizett ideiglenes részvények és ígérvényeknek minélöllebbi felcsérölletése eredeti részvények iránt, és a még számadatlanul több helyen heveró aláírási ívek és ígérvényeknek viszsza-küldetése a pénztári hivatalhoz. Pest 1847. april 24én. A gyáralapító társaság igazgatósa. Szölutca gr. Pejaesevich ház sz. 251. 2dik emelet. 1-3

Hirdetés.

A magyar királyi tudományos egyetem hittani karánál megürölt ágazatos hittan első részének tanszékére ugyanazon hittani kar jelenlétében tartandó pályázat

Hirdetvény.

A sóvári kir. fő sóigazgatóság részölrl közölletik: hogy a sóvári kir. serház és pályinka főzés a hozzátartozó jogokkal, alka'makkal, szerekkel, e-

határnapjau, felsőbb helyen, folyó évi augustus 4ik napja tüzetett ki. Kelt Pesten, april 17én 1847. Szöblahói Pálma Elek, a magyar k. tudom egyet. tanács bites jegyzője. 1-3

dényekkel s kertiel együtt 1818ik február hó 1től 1853iki october utóljaig, azaz öt évre s 9 hónapra, folyó 1817dik év július 13án Sóvárott tartandó közárverés utján kibéreltetni fog. 1-3

Hirdetés.

Ö császári s apostoli királyi felsége azt: hogy a magyar királyi tudomány-egyetemöl minden sebészti tanulóvany, kivévén a bábáknak jövendőre is magyar- és német nyelven folytatandó oktatását, — az 1847⁵⁰ik iskolai év kezdetöl, egyedül magyar nyelven adathassék elő, legkegyelmesebben megengedni méltóztatott. — Kelt Pesten, april 13án 1847. Szöblahói Pálma Elek, a m. kir. tudom. egyetemi tanács jegyzője. 1-3

Gabonaár váltógarasokban.

Table with columns for location (Pesten, Ujbesen, Temesvárott, Györött, Mosonyban, N. Szombatban, Pozsonyban, Miskolczon), date (april 23, 11, 14, 17, 22, 20, 23, 21), and exchange rates for various currencies like Tisztában, Készpénz, Rozs, Arpa, Zab, Kukorica.

Statuspapír és részvényárkelet. Bécs, april. 20kán 1817.

Table listing financial instruments and their values: bankrészvény (1570 fr.), 1834ki 500 p. frtos kölesön (762 1/2), 1839ki 250 p. frt (291 3/8), Eszterházy 40 fr. sorskötel. (62 1/2), Cs. kir. arany 4 fr. 36-38 kr., pesti lánchíd-részvény (100 fr.), bécs-glognitzai vasut (100 fl. 130 3/4), pozsony-nagyszombati (100 fr.), középonti (100 fr.) 98 3/4, dunna-gőzhajózási (500 fr.) 615.